

*Juweeltjes uit de schatkamer van het
Dementees*

*Alle Juweeltjes van 2019 bij elkaar
Veel leesplezier!*

Op 4 oktober was het Dierendag. Dieren zijn als vrienden, bewoners vertellen vaak en met liefde over hun honden en hun katten. Maar wie in de tropen geboren is, die kan soms met ontroering vertellen over hele ándere dieren, voor de meesten van ons alleen in Artis te bezichtigen.....

Mevrouw K. bracht haar vroegste jeugdjaren door in Indonesië. Waar ze als kind urenlang op blote voeten in de tuin speelde. En ging logeren bij haar tante.

“Vooraf het buitenleven.

Mijn tante woonde in de bergen.

Mijn tante woonde echt in de wildernis. Een heel andere wereld. Alles is zeldzaam.

In het bos zagen we apen. Apen zingen. De mannetjes: ‘WOE, WOE, WOE.’ En de kleintjes geven antwoord: ‘Wie,wie,wie,wie.’

Ze zitten in de bomen. Iets verderaf.

Als je liep te wandelen, hoorde je het in de verte. Niet ieder kind heeft dat gehoord. Want het is ver weg. In de wildernis.

Apen zingen. In koor. Er is één leider. En ze zingen en de jonkies geven antwoord. Een heel ander leven. Zowat in de wildernis. Ze zingen met elkaar. Er is een leider, een mannetje. Die begint, en de kleintjes geven antwoord.

Die leider, die was de baas van die vrouwtjes.

Ze sprongen van de ene tak naar de andere.

Dan heb je de leider. Dat is de grootste aap, dat is de baas: die heft het aan, het apenkoor.

In een koor. De leider geeft het aan. Ze zingen echt. De leider begint en de jonkies geven antwoord. Ik ben blij dat ik het allemaal heb meegemaakt wat de meesten niet hebben meegemaakt.

Het leven gaat vlug, voor jong en oud.”

--

“Dat is een mooi liedje,
dat hoor je niet veel.
Misschien zingen jullie het vaker,
maar ik hou ervan.
Als je een beetje zingen ken,
dan is het best mooi
Dus het gaat heel anders.”

--

Afgelopen dinsdag was het de derde dinsdag in September oftewel: Prinsjesdag. Een goed moment voor een gesprek over politiek.

Irene vraagt of de mw. K. vaak naar Prinsjesdag kijkt op tv.

Mw. K. knikt: “Naar de gouden koets op Prinsjesdag, maar dit jaar is het een glazen koets.”

Mw. S. proest: “Ze maken er weer een komedie van.”

Mw. T. schudt haar hoofd: “Niet helemaal, klein stukje keek ik het.”

Eline vraagt of de politiek werd gevolgd in de krant of op tv?

Dhr. M. schudt zijn hoofd: “Politiek nooit gevolgd.”

Mw. R. knikt hem begrijpend toe: “Nee, begrijp het niet.”

Mw. S. knikt instemmend: “Volg het soms. Volgende Nederlandse en buitenlandse politiek PvdA.”

Irene verteld dat zij vaak Groen Links stemt en of ze mag weten wat de bewoners stemmen.

Dhr. M. knikt: “Ik stemde altijd CDA.”

Mw. R. knikt hem toe: “Ik altijd een vrouw”

Mw. K. schudt haar hoofd: Ik stemde op de KVP (Katholieke Volkspartij)

Mw. S. knikt haar liefdevol toe: “Ik begrijp haar wel, ik voel haar aan. Mijn man die stemde voor mij, dat is toch niet erg als je hem vertrouwd? PvdA stemde hij”

Daar zijn we het allemaal mee eens: je man kun je zeker vertrouwen.

Dhr. M. knikt een beetje treurig: “De politiek is niet te vertrouwen, de ene dag dit, de andere dag dat.”

Mw. R.: “In de politiek moeten vrouwen net zo sterk zijn als mannen, maar dat wordt niet altijd gewaardeerd.

----

21 september, Wereld Alzheimer Dag, een goede gelegenheid om even de aandacht te vestigen op wat mensen met dementie nog wel kunnen en waar ze nog wel plezier aan beleven zoals kunst. Daarom de bijlage met de boeken van Joke de Jonge, gericht op mensen met beginnende dementie maar natuurlijk ook te gebruiken voor mensen in het verzorgingshuis.

We zingen het lied “Mens, durf te leven” en Irene vraagt of iedereen echt wel eens heeft kunnen doen wat hij/zij heel graag zelf wilde.....mevrouw Z., bijvoorbeeld, wilde eerst niet naar het zingen komen, maar nu is ze er tóch....

Mevrouw Z., lachend: “Gewoon omdat ik dat leuk vindt en gewoon die dingen doen die ik ook leuk vindt!”

Mevrouw D.: “Gewoon alles wat je doet. Je moet geen dingen doen die je niet leuk vindt!”

Is er dan iets waar u trots op bent?

Mevrouw D.: “Nergens op! Muziek gemaakt, alles gemaakt, maar als je daar

trots op moet zijn: wat is dan trots zijn? Natúúrlijk, anders leef je niet. Alles aanpakken. We zongen ons hele leven thuis. (*wijzend op het liedboek dat Irene en Trees uitdelen*) Dat zijn toch liedjes van mij allemaal?”

Hr A. zingt een prachtig Spaans lied. **Mevrouw K.** *kan Spaans spreken* (“Nou, een béétje”) *en verstaan, want ze heeft lang in Spanje gewoond. Waar in Spanje?*

Mevrouw K.: “Sahara de los Antunes. Dat is in het Zuidwesten van Spanje.”

Mevrouw V. lacht haar toe: “Vrolijke Frans!”

Mevrouw K.: “Ik hou van u, oma!”

Mevrouw V.: “Ook van jou! (*en als we ons lied uit hebben, lachend:*) Ik heb het gered!”

Heeft de hr. A. wel kunnen doen wat hij wilde?

Hr A.: “Nee! Vroeger wel. Sporten. Hardlopen. Golven. Met de vrachtwagen. Zo is het leven. Tegenwoordig beleef ik nergens meer vreugde aan.”

Misschien soms wel een beetje aan Storm?

Hr M. knikt van ja.

Mevrouw Z.: “Je moest doen wat je ouders deden. Of was je ouders wilden dat je deed. Maar ik kon ook de dingen doen die ik leuk vond. Ik hield van toneelspelen. Ik vond het leuk om een ander te zijn. Het was gewoon, om iemand anders te zijn. Om niet mezelf te zijn. Dat vond ik leuk. Ik deed het (al) voor de deur: ‘Ik ben die en jij bent die.’”

Mevrouw K.: “Ik werkte mijn halve leven in een multicultureel centrum in de Bethaniënstraat. Ik deed de administratie. Ik runde de benedenverdieping. In de Bethaniënstraat. Leuk? Hard werken, kun je beter zeggen.”

We zingen weer een lied. De hr. M. zwaait met zijn armen op de maat mee.

Mevrouw S. *zingt niet mee, maar haar handen bewegen op het ritme van de liedjes die we zingen.*

Mevrouw S.: “Ik had een abonnement. Ik ging naar het Concertgebouw. En soms naar operette.”

Met de bewoners bespraken we de ‘Methodiek van verbondenheid, betekenisvol contact maken met mensen met dementie’, die we morgen voor het eerst gaan geven. We vroegen de bewoners daarom hoe zij het vinden om elkaars verhalen te horen en uit te wisselen elke week. En soms praten de bewoners dan een gedicht bij elkaar.

Dhr. K.: “Elkaars verhalen horen is prettig
Kan niet zeggen waarom
Ja fijn,
Een serie vrolijke mensen!”

Mw. M.: “Niet altijd leuk,
ligt eraan hoe er gepraat wordt.
Als er geouwehoerd wordt
of vuile verhalen dan niet.”

Dhr. Z.: “Verhalen van jezelf,
Niet: ‘Je doet altijd goed’.
Daar doe je het voor.”

--

Voor Vilans, kenniscentrum voor de langdurige zorg, zijn we de ontmoetingsgroep als interventie aan het uitschrijven. Geef je deze ook, wil je me dan alsjeblieft mailen?

Mw. Z. straalt en wrijft over haar buik: “Ik ben zwanger. Ik krijg een baby. Het is een meisje. Een leuke. Zwanger! Ik ben bijna uitgerekend. Het wiegje is gekleed, is roze. Dat kan ook voor een jongen zijn. Ik heb ook een vriend die komt elke week langs.”

Mw. K. knikt bemoedigend: “Ik ben alleen thuis. Ik heb al 20 kinderen. Dan komen ze bij mij. Helpen allemaal mee met het eten, eten allemaal samen.”

Mw. L. schudt haar hoofd: “Ik hoefde niet te helpen in de huishouding. Ze letten altijd op ons. Ze hadden vertrouwen. Mijn hele jeugd is een mooie herinnering.”

Mw. M. lacht: “Ik zorgde na schooltijd altijd voor mijn broertjes en zusje. Eén zusje en zes broers. Zijn met zijn zevenen. Mijn ouders gingen dan werken. Toen ze ouder werden gingen ze wel meehelpen.”

Mw. N peinst: “Ja, mijn moeder had een zuster en die woonde vlakbij. Die zus was weduwe en die kwam toen bij mijn moeder in huis wonen en die kwam mijn moeder helpen in huis. Die was op een gegeven moment overleden en toen kwam er iemand anders in huis. Er kwam vaak iemand bij huis wonen en helpen. Ik had een broertje. Was ook wel bijzonder denk ik.”

Complimentje geven aan elkaar, dat doen we regelmatig, maar opschrijven niet zo vaak. Vandaar ons idee: geef eens een complimentje door. Denk daarbij ook eens aan de mensen van de receptie, de vrijwilligers, de mensen van de keuken, de mensen die schoonmaken etc. Complimentjes zijn als zonlicht en doen altijd goed!

In drie locaties van Cordaan, Eben Haëzer, Berkenstede en de Buitenhof, wilden mensen hier meteen graag aan mee doen. Welke locaties volgen?

In Berkenstede gaf een bewoner een lieve zuster een compliment, in Eben Haëzer zette een collega een topper in het zonnetje. Die complimenten deden zichtbaar goed, dus we hopen dat velen volgen.

Vandaag complimenten Juweeltjes.

“Ik ben hier in blijheid binnengebracht.”

“Lachen? Ja, dat doet het wel. Dat heb ik wel. En jij bent ook mooi!”

Mw. S. lacht haar medebewoonster toe: “Ik hou van u, oma!”

Mw. M. straalt en knikt: “Ook van jou!”

“Oh mooie rokken klokkerok, daar danste ik mee in Suriname. Op feesten.”

“Ik luister goed naar jullie. Je doet je best maar.”

“Jullie zingen zo vals het volkslied van Curaçao, maar het komt wel.”

“Ik vind het mooi, mooi! Want voor elk liedje is het moeilijk om alle tonen na te zoeken en op te zoeken en is veel werk. Is dus een handig is.”

“Mijn zoon is mijn grootste vriend. Hij komt me halen en komt me brengen. Doet alles.”

“Daar ben je. Ik heb je moeder gezien, die heeft je dingen geleerd en zij heeft dingen van jou geleerd en begon te dansen.”

“Ik wilde bijna ‘Dank je wel’ voor de hond zeggen.”

“Nou, ik wil jou wel hebben!”

“Jij hebt een leuke stem.”

Op 15 augustus 1945 eindigde de Tweede Wereldoorlog in Azië. Tijdens de muziektherapie komen herinneringen hieraan weer naar boven en praten we over deze tijd.

“Ik ben op zee geboren. Mijn ouders woonde in Singapore, dat is een eiland. Toen kwamen Japanners. Hier hadden ze Hitler en daar hadden ze Japanners. Mannen moesten blijven en vrouwen en kinderen mochten vluchten. Maar sommigen wilde hun man niet alleen laten. Japanners namen alles in bezit van de Engelsen.

Mijn vader zijn zus had een kwekerij in de bossen, daar zag je ook de apen. Kweekten ze bloembollen, waren ze daar gek op. Je had daar wel een lagere school maar voor middelbare school moest je naar Nederland.

We zijn gevlucht met vele honderden vrouwen op schepen. Eén is er nog gezonken denk ik.

We hadden wel honden en poezen als huisdieren. Sommige hadden wel een aapje, maar wij niet. Hadden ze er een en dan hadden ze er de tuin afgerasterd ervoor.

We zaten op een Hollandse school. We hebben ook een paar jaar geen school gehad. Waren allemaal heel erg achter qua lesstof toen we in Holland kwamen. Mijn vader is omgekomen. Beschoten op een boot. Getorpedeerd. Ze zijn allemaal verdronken. Er zijn er maar één paar gered.

het was een harde tijd voor mijn moeder., die was ook nog een astma patiënt. Heb mijn moeder wel bewonderd hoor. Stond er alleen voor met twee kinderen. Heeft echt gevochten voor alles. Over de Japanners is nooit gerept hier. Alleen maar Hitler. Tja, het zijn geen Europeanen.

Mijn moeder was onderwijzer geweest, maar haar papieren had ze niet meer. Mocht niets gegeven worden vervolgens op school omdat ze haar papieren niet meer had, maar ze deed het af en toe wel thuis voor mensen alleen. Ik was alles kwijt. Ik heb nog wel wat poppen. We moesten vluchten en mijn moeder zei: ‘Neem je lievelingspoppen mee’. Ben ik haar nog altijd dankbaar voor. We hebben er nooit over gepraat denk ik. Nee, hebben we niet.”

Tijdens de muziektherapie roepen liederen soms de droevige onderwerpen op.

We zingen het liedje: Had je niet die mooie blauwe ogen?

Mw. K. knikt een beetje bedroefd: “Mijn vader had drie vrouwen of meer. Hij hield ervan. Eerste vrouw. Tweede vrouw was mijn moeder. En dan derde vrouw. Ze vochten met zijn tweeën . Altijd op zondag was het een knokpartij tussen vader en moeder. We wisten niet beter. En dan een andere vrouw. Wij woonden op drie hoog. En op twee hoog was een vrouw die praatte altijd en mijn vader zocht haar altijd op. Ai, dat vond mijn moeder niet leuk en dan

kregen ze weer ruzie.

Mw. S. schudt meelevend haar hoofd: “Mijn moeder werd niet geslagen maar was niet gelukkig in haar huwelijk. Ze wilde liever werken en niet getrouwd zijn en doen wat ze wilde.”

Mw. K. knikt begripvol en vervolgd haar verhaal: “Hij was getrouwd in Amerika. Maar hij had al een vrouw en kind in Nederland. Die heette Jantje. Jantje heb ik nooit meer gezien. Die werd ouder. Wij groeide niet zo snel op want wij moesten naar school. En mijn grootmoeder en tantes woonden daar ook. In de USA. Mijn grootvader werkte daar en had mijn grootmoeder leren kennen in de kerk.

Mw. L. knikt begrijpend: “Mijn moeder zei: ‘Bidden jullie maar veel, want papa is werkeloos’. Hij was een vakman. Hij werkte bij Werkspoor, gingen daar een heleboel de werkloosheid in. Mijn vader ook. Hij is voor zichzelf begonnen. Hij heeft een uitvinding gedaan. Dat je de verwarming aan zette en niet warmer werd. Heeft hij patent op. De thermostaat. Mijn opa zorgde voor ons. Hij bracht de hele week dingen. Bracht mijn moeder geld. Was op dinsdag, want dan was het geld op en kreeg ze nog een rijksdaalder en moest ze het de hele week verder van doen. Hij had verschillende pensioenen had ook in het leger gezeten. Daarvan kon hij ons onderhouden. Mijn vader, daar moesten we het niet van hebben. Door mijn opa hadden we het goed hoor. Onze oude kleding gaven we weer door en weg.”

Het hele jaar door, maar zeker in de Prideweek, hebben we het in de ontmoetingsgroepen en tijdens de muziektherapie over houden van hetzelfde geslacht. Veel bewoners geven aan dat ze geen homo's of lesbiennes kennen. Veel mocht vroeger niet besproken worden en gebeurde dus in het geheim. Gelukkig is er afgelopen jaren veel veranderd, toch blijft het belangrijk hier heel het jaar door ook aandacht aan te besteden om iedereen zich gezien, gewaardeerd en welkom te laten voelen.

“Ken ze niet maar maakt niet uit wat ze zijn.”

“Ik ken ze wel, had ze onder vrienden en kennissen wel.”

“Mijn burens waren homo in Suriname. Zij hadden het een beetje moeilijk. Zij vertelden het gewoon: ‘Ik woon samen met mijn vriend’. Pas later snapte ik wat ze bedoelden: niet gewoon als vriend, maar als relatie.”

“Ze zijn zo lief. Maakt toch niet. Ze zijn toch één. Iedereen moet je in zijn waarde laten. Mag in Suriname en in Curaçao mag het. Maar ze doen het

schuils.”

“Ik heb een vriend gevonden hier.

Hoe wist u dat hij ook verliefd is?

“Ja, dat weet ik, want we hebben geknutseld vanochtend (geknuffeld).”

“Tante Mary was te erg als christen. Ze wilde me bekeren.”

“Het zit er nou eenmaal in, kan je niks aan doen.”

We zingen bij de muziektherapie hr. H. toe, omdat hij jarig is. En hoe oud is hij geworden?

Hr H.: “Tachtig!”

Mevrouw L.: “Maar u wordt nog wel ouder!”

Hr H. *danst met Irene op Spaanse muziek.*

Mevrouw D.: “Oi, je doet gewoon mee! Dat is weer eens wat anders, hè?”

Hr W., over Irene: “Een bezige bij. Zij is goed.”

Hr H. *maakt een buiging voor de hond Storm:* “Voor zijn strik. Hij is zo mooi. Bonita!”

Irene vraagt iedereen naar zijn / haar lievelingslied.

Hr. W.: “(Het lied van) Lieve Hugo. Omdat hij dood zou gaan. Swietie Soekoe. (...) Ik ging naar alle feesten waar ik kwam. “

Mevrouw W.: “Ik ging niet naar alle feesten. Het zou wel mooi zijn als je ging.”

Mevrouw D.: “De Surinaamse muziek mag er ook wel zijn. Elk weekend! (bedoeld: dansen).”

Mevrouw W.: “Je kan het wel zo laten.”

Mevrouw K.: “Klaar, klaar, klaar, klaar, klaar.”

Mevrouw S., bij het lied ‘Roosje op de heide’, met een grote glimlach: “Die durven het!”

Mevrouw D., lachend: “Niet voorzeggen!”

Mw. Z.: “We moesten alles voordoen en dan kunnen we het allemaal nadoen. Ik ben zo dankbaar dat jullie mee zingen. Als je zingt, kan je alles weg duwen. Het zingen helpt. Het geeft lucht. Van kindsafaan ging dat altijd als koek erin. Mijn vader speelt orgel. Mijn zusje en ik waren in de oorlog en dan zaten we bovenop (bedoeld: de hooiwagen) en dan zingen.”

Mevrouw W., reagerend op een lied: “Dát is een hele ouwe. Er zijn een heleboel stukjes bijgekomen.”

Mevrouw K.: “Je moet lang blijven om ietsje bovenop te komen. Bezigheid, dan hoor je bezigheid. Want met die kleintjes, hè....”

Vraag: “Bent u geboren en getogen in Amsterdam?”

Antwoord: “Ja, geloof het wel. Getogen in ieder geval, maar geboren hebben ze me nooit verteld.”

Naar aanleiding van het liedje: ‘Ik zou wel eens willen weten’

Bewoner K. : “Waarom zijn de bergen zo hoog? Dat zou ik weleens willen weten. Tja, omdat het hoog genoeg was. Ze groeiden door tot ze dachten, tja, zo is t wel genoeg.”

Na het liedje ‘Toen onze mop’

“Onze mop dat zongen we ook altijd. Met iedereen die in de buurt was. De liedjes die we leuk vonden en dan zingen we ze weer.”

Goedendag zeggen valt niet altijd even goed..

“Goedemiddag? Helemaal niet! Heel klein en zo weg.”

“Als de hond blijft liggen is dat een goed teken hij heeft verstand van muziek.”

“Niet de hele tijd zingen maar zo af en toe is het mooi.”

Mw. K.: “Ik ben 74 maar ben 10 van binnen.”

Mw. F. knikt haar toe: “Ik ben 59 en voel me jong van binnen en als ik rond loop de verkeer regelaar.”

“Mijn moeder kon heel goed jodelen kwam ook uit Oostenrijk. Als wij het deden zei ze: 'Hou maar op'. Mijn vader was op vakantie in Oostenrijk en hij floot op zijn vingers en zij zei: 'Ik kom naar beneden' en zij vond hem leuk. Ze waren allebei kapper en begonnen een kapperszaak in Muiderberg. Ze werd vaak gevraagd om te zingen voor de radio.”

“Ik heb nog steeds mijn vrienden. Ik maak nooit ruzie en vind het belangrijk dat ik de dingen zeg zoals ik de dingen zie en zoals ik ze belangrijk vind.”

Dhr. H.: “Dingen kwijtraken in je hoofd.”

Dhr. Z. knikt instemmend: “Ja, klopt helemaal dan verlies je dingen in je hoofd die goed voor je zijn. Ben je met zoveel dingen bezig en verlies je de andere dingen.”

Optrekken met mensen uit andere culturen is o zo leuk, elke keer weer leren over hun geboorteland, de muziek, de gewoontes en hoe het leven er daar aan toeging.

Vaak herkennen we veel in de verhalen bij elkaar; overal wordt plezier gemaakt en ontmoeten mensen elkaar.

“Lieve Hugo kwam optreden in Curaçao. Knappe man.
Ik heb hem zien optreden. Ging ernaartoe met vriendinnen.
Zeiden het tegen hem. Hij vroeg of ik de liederen verstond.
Ik vertelde hem: “Ik ben hier geboren, maar mijn ouders zijn Surinaams. En ja, ik versta alles. Hij gaf me een omhelzing. Een spontane jongen. En o zo knap.
Hij kwam optreden in een theater. Hij vond het leuk.
Hij trad op voor Surinamers, maar ik was er ook.
Ja, hij kwam altijd optreden op feestjes. Hij was altijd lief. Altijd optreden.
Hij was aardig. Je moest wel van hem houden zoals hij lacht.
Ze kennen elkaar, het is een klein land.
Suriname is een klein land maar de mensen maken het groot.”

Sommige bewoners praten in gedichten...

“Ik hou van bloemen.
Maar een bloem hoeft niet altijd mooi te zijn,
die mag ook lelijk zijn.
Want ook mensen zijn niet altijd mooi.
Die kunnen ook heel lelijk zijn,
echt lelijk
maar die zijn soms wel beter
dan de mensen die mooi zijn.”

---

*In de vertrouwde en veilige omgeving van de ontmoetingsgroepen komen er vele onderwerpen aan bod. Iedere keer leren we over en weer van elkaar. Dit keer ging het gesprek van over van jezelf houden tot aan de eerste keer seks hebben. In de vertrouwde en veilige omgeving van de ontmoetingsgroepen komen vele onderwerpen aan bod. Iedere keer leren we over en weer van elkaar. Dit keer ging het gesprek van over van jezelf houden tot aan de eerste keer seks hebben. Met tot slot een lief compliment van de mantelzorger die opmerkte:
“Wat fijn dat hier ook over gepraat kan worden! Dat gebeurt vast niet overal.”*

We zingen ons openingslied waar we iedereen toezingen dat we blij zijn dat ze er zijn, dit brengt het onderwerp op: houden we van onszelf?

Mw. K. kijkt bedenkelijk: Van jezelf houden? Nooit over na gedacht.

Eline: “Als mensen tegen u zeggen: ik hou van je, kunt u dat dan voelen?”

Mw. K. denkt even na: “Soms wel. Maar houden van in welke zin? Houden van mensen of van dingen houden, daar zit een verschil tussen. Meestal is het vlak..”

Mw. L. knikt haar toe: “Oppervlakkig”

Mw. K. knikt haar bevestigend toe en vervolgt: “Vaak twijfel ik eraan of het menens is of niet. Waard om van gehouden te worden...Die neiging heb ik heel vaak.”

Mw. L glimlacht mw. K. toe: “Ik hou van mezelf en van Michel. Hij bracht altijd rozen mee. Er viel een witte bloem van zijn graf, die heb ik meegenomen naar huis. Lang bewaard tot hij verdort was. Ik wordt met rozen begraven.

Michel was bang voor Jezus. Ik zei dan: ‘Wees niet bang, je bent een goede man’. Hij had een oorlogssyndroom. Ik vroeg de dokter: ‘Ben ik schuldig aan zijn sterven? Hij zei: ‘Nee, er is maar één schuldig en dat is de alcohol.’”

Mw. K. knikt instemmend en meelevend.: “Het is moeilijk om mensen te begrijpen.

Mw. L. knikt.: “Ja dat is zo.”

We zwijgen allemaal even en Eline merkt op dat het moeilijk is om met iemand mee te voelen als je iemand niet begrijpt.

Mw. L. knikt: “Mijn vader wilde veel kinderen hebben zodat we van hem zouden houden. Hij was weeskind. Mijn vader plaagde me altijd: ‘Jij bent uit de sloot getrokken en ik uit het heldere water’. Dan rende ik naar mijn moeder om het te vertellen. Die dan tegen mijn vader zei: ‘Man plaag haar niet zo.’”

Gertrie, mantelzorger, begint te lachen: “Ik zei altijd tegen mijn oudste dochter: ik weet niet waar je vandaan komt hoor! Ik heb nooit iets gedaan! Ik weet van niets! Ik was zo groen als gras toen ik het huwelijk in ging!

Irene lacht: “Tja, kinderen krijgen, daar moet je toch echt wel seks voor hebben gehad. Kunt u zich nog de eerste keer herinneren?”

Gertrie lacht voluit en schudt haar hoofd: “Nou, nee, kan me de portiek of trap niet meer herinneren.”

De bewoners proesten het uit dus gaan we het rondje langs.. hoe oud waren zij en weten zij het nog waar ze de eerste keer seks hadden?

Dhr. F. straalt en zegt met een ondeugende lach: “Ik was 13! Het was aan boord van een schip!”

Mw. L. lacht en zegt met twinkende ogen: “ Ik was 18, het was in Indonesië.”

Mw. B. glimlacht en zwijgt met twinkende ogen.

Mw. K. grijnst en denkt even na: “Ik tijdens een vakantie. Ik was in de 20, ik woonde in Engeland en was hier op vakantie.”

“Je hebt bescherming. Nou, dan gaan we verder. Je wilt eigenlijk wel horen wat is opgemaakt. Heb je een stukje banaan en een stukje cassave. Wat is de toestand? Ik weet niet wat de toestand is.

Al die moeilijkheid, maar het gaat door! Het wordt kort of het wordt lang, that is life. *(naar buiten kijkend)* Het weer heeft nogal bewondering. Het kan eenmaal smakelijk zijn en dan kijken we wat de mogelijkheid is. Straks begint het weer te regenen. Frisse lucht. Wie de power heeft. We doen ons best. Maar wat geschreven is, staat geschreven.

Als de tijd daarvoor rijp is, dan zien we wat er aan de hand is. Het komt of het blijft. Het komt binnen of het blijft buiten.

Alles heeft zijn tijd. Je doet je best. Als er wordt gezegd: ‘Deze heeft geen tussenkomst’, nu, dan heb je pech gehad. Meer dan je best kan je niet doen. Je kan het niet hoger of lager maken dan het is.

Vandaag is weer zo’n leuke dag. Je probeert wat te formuleren. Als je de smaak niet herkent, wat heb je dan te doen? Mooier kan het niet, probeer wat van te maken!

Je doet was, dat je kan begrijpen: ik hoor er gewoon bij. Zo is het leven, zo is het spel. Iedereen gaat er mee naar toe en komt terug naar mij.

Je voelt je gezellig bij elkaar. Je voelt je gezellig!

Je doet je best en meer dan je best kan je niet doen. Alles heeft zijn tijd. Geniet ervan wat er te zien is.

Is juist algemeen om juist na te gaan: rustig, rustig. Het is gezellig, je amuseert je met die dames en die heren.”

Bijzondere Juweeltjes uit de schatkamer van het Dementees:

uit de Vlaamse campagne ‘Vergeet dementie, onthou mens’

Zoals de meesten van jullie wel weten, sturen we al jarenlang letterlijke uitspraken van mensen met dementie in het verpleeghuis naar geïnteresseerden binnen en buiten Cordaan toe.

We schrijven er verhalen over, artikelen en boeken en proberen op deze manier de mensen met dementie in het verpleeghuis zélf aan het woord te laten in plaats van óver ze te spreken.

Waar we ook komen: we maken pr voor deze laagdrempelige manier van emancipatie.

En jawel, dat bleef niet onopgemerkt. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen gebruikt voor hun campagne: ‘Vergeet dementie, onthou mens!’ onder andere Juweeltjes, die door ons waren opgeschreven.

Op onderstaande poster is te zien hoe het is geworden, met dank aan de bewoners en verzorgenden van de 1^e etage laagbouw in de Buitenhof voor hun medewerking om de poster met de uitspraken van onze bewoners te omringen met handen!

De volgende uitspraken werden gebruikt:

“Ik ben een dichter”

“Ik kan mensen ook voelen soms”

“Ik ben een groot deel gevoelswezen”

Vandaag dus een Juweeltje over het belang van het opschrijven

“Ja, ik vraag en schrijf graag. Aan mensen vraagjes te stellen. Ik doe dat ook graag omdat het diepte vragen uit je body zijn en daar gaat het over. En die gaan vaak moeilijker over het front en erover praten, gaat vaak moeilijker. En is dus bijzonder als ze erover praten en schrijven. Als je je voornaam geeft dan praat je ook vertrouwelijker en dat bedoel ik ermee. Als je ze opschrijft, wat ik heb geconstateerd, dat er meerder mensen zijn die dat ook willen praten. Dat je helpen kan. En daardoor ook gelegenheid hebben dat andere kinderen daar ook van leren en over kunnen praten en dat is in wezen hetzelfde.

Achter dat praten, zit dat erachter. Die mond heb je. Heb je niet voor niets gekregen. Heb je gekregen om te praten. Kun je alles verklaren en mee kunnen doen. En dat is heel bijzonder als iemand dan praat.

Omdat je over hetgeen wat je opschrijft gaat nadenken. Doe je dat niet, ga je niet denken of vragen! Ik doe het ook altijd als ik vragen stel. Dan doe ik het ene en het andere. De moeilijke dingen die je stelt ook. Dat leer je in de praktijk. De vragen zijn vaak ook moeilijk en zijn de vragen die de ander besproken wil worden en ze weten en voelen ook dat het moeilijk is om erover te praten. In wezen moet het besproken worden als je echt vrienden wilt zijn. Ik vind het ook fijn om erover te praten en ik weet dat de ander dat niet snel doet en dat het helpt bij hem in diepste in zijn body. En dat helpt en dat is bijzonder. Als je ergens gaat staan en het doet help je velen. En als je zelf makkelijker praat help je de ander ermee. En als je niet met de ander erover mag praten, praat je er niet makkelijker over. Het is in drie fasen uitgevoerd. Als een het niet doet dan voelen de anderen mee. Je voelt dan ook dat er maar op een poot spanning staat. Dus moet je voelen. Je moet een beetje praktijk doorkrijgen als je merkt: dan denk je: dat is goed. Als het door blijft werken dan betekent dat het nog bezig is. Kan je het oplossen door het opnieuw te doen. Door die handelingen van drie anderen fasen. Is het meer, dan krijg je een scheve belasting.

Met uitleg geven van hetgeen wat je vraagt. Dat is ook de bedoeling wat je geeft voor jezelf. Verlichting maar ook voor de ander.

Dat kun je zo in je boek zetten. Degene die op bezoek komt leest dat op zijn gemak door en dat helpt hem ook.”

In Amsterdam wonen mensen uit vele culturen bij elkaar.

We zingen het volkslied van Suriname

Mw. K.: “Eerst het volkslied oefenen in de klas en daarna ging je op het schoolplein bij de vlag het zingen. Dan ging de vlag langzaam omhoog.

Mw. E. : “Elke ochtend voor de school begint en nog steeds.”

mw. D. vult aan: “Tot de zesde klas daarna niet meer op de middelbare school”.
Speciaal voor mw. H. luisteren we naar het Antilliaans Volkslied dat ze met een grote glimlach en stralende ogen meezingt.

Mw. H na het zingen: “Antilliaans! Altijd zingen op school. Basisschool daarna houdt het op.

Mw. K. knikt haar vriendelijk toe en zegt bedachtzaam: “Daarna zongen we ook het Wilhelmus erna, dat stopte nadat Suriname onafhankelijk was geworden.

Mw. Z. schudt haar hoofd: “Ik ben geboren op Saint Kitts en toen ik drie was naar Curaçao gegaan en daar alle talen geleerd. Toen ik op school ben geweest

heb ik Papiaments geleerd en Nederlands.

Mw. B. “Ik ben jong van Curaçao gegaan en naar Nederland gegaan. Ik ben nu twintig..

Dhr. W. zegt zacht: “In 1974 ben ik naar Nederland gekomen. Ik kon niet naar school in Suriname. Mijn moeder overleed heel jong. Mijn oma heeft me verzorgd tot 10 jaar. Toen overleed ze. Mijn tante had geen tijd. Mijn moeder overleed toen ik twee jaar was. Ik leefde op straat. Mijn tante zorgde niet voor me. Gaf me af en toe eten. Toen ben ik naar Nederland gegaan. Ik heb het moeilijk gehad maar heb het gered. Je moet overleven, Vechten heb ik nooit gedaan. Ik ging later naar school maar kon niet naar technische school gaan, dat wilde ik wel. Tja, zo is het leven. Ik ben nu 65 jaar. Ik heb geld om naar Suriname te gaan. Ik spaar steeds 500 euro. Het is daar goed geregeld. Ik reed auto. Ik reed overal, ik ging zwemmen.”

--

De Dag van de Verpleging en Moederdag vielen dit jaar op dezelfde dag: 12 mei. Deze keer juweeltjes over zorgen voor elkaar en moeders.

Mw. B. : “Ik droom niet, maar zorgde wel voor mijn broer.”

Mw. K. : “Ik heb niet veel te dromen, ik heb niets waar ik voor moet zorgen.”

“Ik zorgde voor mijn broertjes en zusjes, ze waren ouder en jonger. Zorgen is niet makkelijk.”

“Mijn moeder was altijd heel lief, nog steeds.”

“Ik heb mijn kinderen vanuit mijn hart opgevoed. Ik was heel gelukkig met ze. En ik heb kleinkinderen.”

“Mijn vader had onregelmatige diensten dus moest mijn moeder voor onregelmatige maaltijden zorgen.”

“Mensen waar ik nu zit helpen je. Dat is niet leuk maar wel nodig. Ik was gezinsverzorgster en ja, het was een klap om zelf hulpbehoevend te worden maar tja, leer je mee omgaan.”

Mw. ziet een zuster voorbijlopen: “wat zijn haar ogen kort geworden” (*de zuster zag er moe uit*)

“Klaar uit en dan moet je er een streep onder zetten en dat kan ik niet. Ik mis mijn moeder.”

“Ik wil naar mijn moeder. Ik kleef aan mijn moeder.”

“Oma zorgde voor me. Moeder was alleen. Ik was drie jaar toen mijn moeder overleed. Heb veel meegemaakt in mijn leven. Mijn oma is ook overleden, toen ik 11 jaar was. Was lieve oma.”

In vele verhalen van de bewoners klinkt regelmatig de oorlog nog door, de oorlog heeft hun leven getekend, of ze hem zelf hebben meegemaakt of via de verhalen van hun vader en moeder. Vier en vijf mei: belangrijke dagen om te herdenken en te vieren. Om veteranen en verzetsmensen te bedanken voor wat ze hebben gedaan. Voor het grote en het kleine verzet, het overleven tijdens moeilijke jaren.

“Ik heb de oorlog meegemaakt in Rotterdam, mijn vader ging op zee. Zeven maanden weg. Ik was twee. Ze (de Duitsers) kwamen binnen in huis om te kijken wat je had. Ze haalden gewoon dingen weg. Is geen leuke tijd geweest. Aan de overkant werd er gebombardeerd.”

“Vier en vijf mei dat moet je er zeker bij betrekken. Dodenherdenking op de dam!”

“Ik ben een oorlogskind. In Haarlem heb je zandgrond. Had mijn vader een gat gegraven in de keuken . Kwam iedereen bij ons naar de radio luisteren. Toen is ie verraden. Hebben ze hem gemarteld. Mijn vader had een eigen zaak. Granietwerk. Douchevloeren, keukenvloeren. Hij had ook een paar knechten. Mijn schoonouders hadden een eigen huis. Toen gingen ze verhuizen. Mochten wij in hun huis. Een huis waar je omheen kon lopen. Aten we van onze eigen groenten. En aardappelen rapen, bij de boeren.”

“Ik heb mijn man ontmoet in de oorlog. Kwam ook uit Diemen.”

“Ik woonde in Betondorp. Door de pastoor van Betondorp naar Friesland gestuurd omdat daar wel eten was. Klopte: de boer had negen kinderen. Mijn moeder viel bijna onder de bank. Die was zo mager.”

“Dodenherdenking? Ik bedenk mijn doden op mijn eigen manier. De doden? We moeten de levenden herdenken! Ik denk dat de doden het nu fijn hebben. Ik denk aan mijn zusje, kijk, daar hangt een klein fotootje, dat is mijn zusje. Ze had TB. Ze lag in het ziekenhuis. Ik krijg beelden boven. Ik zie haar zo in bed zitten en kwaad kijken. Want wij mochten niet bij haar en we gingen weer naar huis. Ze is gestorven.”

“We gingen altijd op zondagmiddag wandelen en dan gingen we altijd zingen. Als ik er nog aan denk altijd, dan zie ik het zo altijd voor me. Dat moet eigenlijk blijven bestaan! (Over de dodenherdenking op 4 mei) En dan had ik schriften en pennen en dan zei ik: nu gaan jullie opschrijven wat je er mooi aan vindt. Zingen: dat doet een mens goed. Dan heb je veel meer saamhorigheid.”

“Heide maaien rondom de stellingen in de oorlog. En de kunstzijde fabrieken op de heide rondom Ede. Werkten 100-den mensen. Veenendaal: De klomp. Is een wijk daar. De Rheenen en ga zo maar door. Maar is aan de andere kant.”

“Ik ben meeloper geworden. Ik heb lang niet gezongen, want dan doe je de huiselijke opdrachten. Ben je van de schrik geschrokken? Dan heb je helemaal door waarmee je bezig bent. God heeft ons zelf niet op straf gezet. God heeft ons kans gegeven om ons te amuseren. En waar een beetje slapjes: zo geef Hem de kans jou voor te houden waarmee je bezig bent.”

“Even wandelen. Van boven naar beneden. Een beetje hier, een beetje daar. Buiten. En dan weer naar binnen. We gaan nu weer. (alles lachend gezegd) En we blijven aan de gang. Binnen een aantal dagen moeten we wéér weg. Naar Amerika. Een beetje wandelen. Ik ben de hele dag op de loop geweest. Ik moet nu naar huis.”

Het is tijd voor de muziektherapie. De bewoners zitten in een kring. Paula, Sylvia en Trees zijn altijd aanwezig als vrijwilligers, zo krijgen alle bewoners aandacht. Storm de therapiehond is er ook bij, hij loopt op mw. L af.

Mevrouw L.: “Hij is zo'n lieverd. Hij komt. Hij geeft je gedag. En hij gaat.”
Irene zet Spaanse muziek op. Meneer S. begint te dansen en Irene zelf danst een rondje met mevrouw B.

Mevrouw K. lachend: “Het is wel non-stop!” En als we zingen van het roosje op de heide: “Is het roosje nu weg?”

Meneer S. wijst naar Storm, lacht: “Speelt hij ook gitaar?”

Mevrouw P. is voor de eerste keer vanuit de dagopvang bij het zingen en zit zichtbaar, soms lachend, soms met tranen van ontroering, te genieten.

Mevrouw P.: “Ik heb heel wat in te halen. Ik heb in tijden niet zo lekker gezongen. Ik begon al in de vierde klas. Als het even kan, dan maakten wij er zelf wat bij. De school.....ja, dan ging het vanzelf. MULO: Daar gingen we ook staan

zingen. In de middentijd."

We zingen 'Give me oil in my lamp'.

Mevrouw K. zingt haar prachtige tweede stem: "Mooi lied!"

Doordat het zingen herinneringen oproept aan geliefden die gestorven zijn, ontstaat er een klein gesprekje over verlies en dood:

Meneer S.: "Mijn vader, mijn moeder, mijn vrouw: allemaal weg."

Mevrouw P.: "Er zijn een heleboel mensen weg."

Meneer S.: "Ik slaap nu met mijn handen altijd zo op mijn hart" (*hij laat het met een gebaar zien*).

Mevrouw P. met tranen in haar ogen: "Ik ben op het ogenblik een beetje boven mijn theewater. Dan schiet je vol. En dan schiet je ook weer leeg."

"Ik ben geboren op de Zeedijk. Mijn ouders hadden een café. Mijn moeder stond ook achter de bar. De hoertjes hebben met me gelopen. Schatten waren dat. We hadden altijd muziek thuis. Accordeon, mandoline, piano. Ja, ik heb ook pianoles gehad. Klassiek piano, ja hoor! We hadden een piano thuis. Mijn vader speelde alle instrumenten. Ik ben met muziek opgegroeid.

Iedere familie heb wel wat. Mijn moeder is jong gestorven. Veel te jong. Ze was zo'n mooie vrouw (*ze vraagt me mee te gaan naar haar kamer, om de foto's te bekijken*). Mijn vader had ik in de buurt. In Duivendrecht. Hij heeft twintig jaar in zo'n huis gewoond. Hij had meteen contact. Hij zat meteen in zo'n commissie. De kantoormensen kregen meer betaald dan de zusters. Heeft hij ervoor gezorgd dat ze hetzelfde kregen. 'Díe doen het werk – en die anderen hebben alleen maar een potloodje!'"

Muziek: een dagelijks onderdeel van ons leven waarvan we (misschien) niet altijd de waarde inschatten die het voor onze bewoners heeft. De juiste muziek, die bewoners graag willen horen, vergroot (voor even) de levensvreugde. Dit keer dus muziekjuweeltjes en het muzik liedboek om (nog) meer te zingen...

"Zingen – jaaa, dat deed ik wel. Thuis. Meestal alleen. Als je binnenkomt, heb je selfservice. Ja: eerlijk is eerlijk. Even geduld – is zo erbij. Nou – gaan we de volgende? (*en ze zingt nog eens het lied dat we net gezongen hebben*)."

"Zijn we aan het zoeken in het boek, ken ik het gewoon uit mijn hoofd!"

Mw. B: "Waarom hebben ze geschreven daar bij de waterkant?"

Mw. K: "Nou, omdat het daar aan de waterkant was."

Mw. Z.: “Ja, heb ik ook voor het eerst mijn man een kus gegeven.”

Mw. B *schudt haar hoofd*: “Ja, maar voor de rest staat er *die...*”

“In de derde klas van de lagere klas hebben we een paar liedjes geleerd verder nooit meer. Maar dat zijn de liedjes die ik van jullie hoor.”

“Als ik thuis ben zing ik alleen alles wat jullie zingen.”

“Uit een boekje zingen! Uit mijn hoofd denk ik niet dat ik het niet heb.”

“Je kan wel zingen, maar je hoeft niet vrolijk te zijn.”

“Bigi kayman. Betekend: kaaiman, krokodil. Betekend dat je afstand houdt van krokodil.”

“Zonder muziek heeft het leven geen waarde.”

“Ik lal wel een beetje mee.”

“*Ga met God...* dat is een mooi liedje.”

“Speelt u aldoor veel? Speelt u ook buiten? Op straat? En haalt u dan geld op? Ook via de computer?”

“Als ik de gitaar hoor dan hoor ik gelijk *tjinkedingedink*, word ik vrolijk van.”

“Wijzend naar de gitaar: kijk mijn lieveling hier.”

“Het eerste stuk muziek is krullenbol en ik.”

“Ga je zingen? Is er iemand jarig?”

--

Acht maart was het internationale vrouwendag, in alle verhalen hebben moeders en oma's een belangrijke rol. Vrouwenrechten bevechten uitte zich (soms) in kleine dingen.

“Onze generatie heeft gezorgd dat de vrouwen onder het juk van de mannen uit is gekomen. Dat troost me.”

“Wij hebben de weg gebaand voor jullie zonder dat we het weten. Nou ja we wisten het wel.”

“De nieuwe generatie is eigenwijs, dat was onze generatie ook.”

“De internationale. Dat is een mooi lied. Ik liep met mijn moeder in de optochten. Heerlijk gevoel.”

“Mijn moeder zei: ‘Kind zing! Als je begint dan weet je het wel.’ En dat was ook zo. Moeder zong mee.”

“Vroeger deden ze alles zelf. Hadden ze veel kinderen om tegen te praten. Mooie tijd dit.”

“Alles weet ze wat er van alles is. Zo gaat het leven. Je moet alles leren.”

“Moeder was flink. Werkte altijd. Kwam ze bij ons ook even werken. Wij hadden kinderen. Schuurtje een schone beurt geven en de slaapkamer goed te doen.”

“We hebben nog iets te leren. Als we nog willen leren over zingen en uitvoeren en zo dan gaan we naar Nora toe.”

“Wij hadden thuis achter ook een tuin werd ook goed gebruik van gemaakt. Toen vader ziek werd zei moeder: ‘Lenie zorg jij ervoor’.”

“Handen van mijn moeder. Zijn de handen van...Een paar jaren wel.”

“Moeder blijft altijd aan het geloof, vader niet.”

“Ik voelde me vrij met opa en oma op het schip.”

“Ik was de oudste, ik steunde iedereen ook financieel. Vanaf 11 jaar gewerkt. Eerst in appartementen, ik verkocht binnenbroeken. Onderbroeken. Ik koop op de Pasam Malam de goedkoopste en verkocht ze duurder bij de appartementen. Zo kwam ik aan het geld. Later verpleegster geworden.”

“Ik heb gewerkt, ja. Koken. Ik kreeg geld, ik ging naar de markt, ik ging koken. Ik heb gewerkt. En of. Ik heb kinderen. Twee zoons. En een dochter. En nog een jongen. Vier dochters heb ik. En kleinkinderen. En of!”

“Bepaalde dingetjes gebeuren. Een bepaalde situatie. Je kunt niet zeggen: Jan heeft het gelaten, dus ik ook. Het hoeft niet groot te zijn. Je probeert er wat van te maken. We hebben niet de *hele* boel gedaan, maar we zijn altijd bezig geweest. Al is het een handje vol. Maar dan is er wat gebeurd. En als men het even opvangt, of men heeft er een beetje indicatie voor, het wordt op tafel gegooid of

het wordt gezongen. De herinnering doet heel veel voor een kind. Ouders zorgen voor ons naar vermogen. En toen hebben ze een beetje ruimte om te zeggen: ‘Kan je het herinneren?’

Je doet je best. Soms komt het op de voorgrond, soms blijft het weg. God heeft de mens geschapen met heel veel kennis en bijzaken. Met bijzaken in die zin, dat je je ook prettig kunt voelen.

(Glimlachend) Je moet het een beetje oppepping geven. Je vergeet het niet, je brengt het toch een beetje naar voren, als men je de ruimte geeft.”

Tijdens de muziektherapie zijn er vaak bijzondere momenten. Een bewoonster ging op de wijs van ‘Zeg Roodkapje waar ga je hene’ verder met haar mooiste tekst.

Ik zal alles voor je sparen
Ik ben jou, jij bent mij
Ik zal alles voor je sparen
Ik ben jij

Mag ik altijd bij je blijven
Dacht van wel, dacht van wel
Mag ik altijd bij je blijven
Weet het wel.

Ik zal alles met je delen
Jij en ik, ik en jij
Ik wil alles voor je stelen
Jij en ik

Ik zal alles met je delen
Jij en ik, ik en jij
Ik zal alles voor je stelen
Jij en ik

Ik zal alles voor je hebben
Jij en ik, ik en jij
Ik wil alles voor je delen
Jij en ik

Herinneringen komen op vele manieren naar boven..

Mw. L: *(een puzzel met een plaatje van bergen en een meer met bootjes, brengt haar op vakantieherinneringen):*

“Dan zie je zo allerlei kleuren. Echt de moeite waard. Dan kijk je terug en dan denk je: ooooooh..... Ja, op de camping. Als je zoiets ziet, dan zie je ook dat je al die verschillende dingen hebt gedaan. Wat een rijkdom is! Dit is geen verkeerde bekijking!

Dan sta je hoog. En dan kijk je in de verte. Wandelen. Vooral allerlei hoekjes.”

Mw. K knikt: “Dan gaan we wandelen. En dan gaan we bijkletsen. En een beetje bijkletsen. Mooie vrouwtjes, van voren en van achteren. En hier heb je mannelijke kracht in vorm. We gaan alles rustig tegemoet. Heb je genoeg, dan heb je ook genoeg. En dan ga je mooi liggen. En dan zoek je de goede zijde weer. Morgen is er weer een dag. En je dankt de Heer dat Hij zorgt hoever we kunnen gaan. En dat we plezier hebben. We helpen mekaar en we komen vooruit.

Komende week is er weer een mooie week waar we kunnen lachen en plezier hebben. We eten en drinken. En dan hebben we weer een weekje om. En dan gaan we met Gods wil naar de kerk. Of we gaan gewoon liggen. En we danken dat we de tijd hebben gekregen om alles te doen.

(diepe glimlach:) We zijn allemaal van dezelfde pot. En dubbele inwikkel – en dan gaan we naar huis.

Volgende week met Gods wil is weer een week en daar lopen we verder op vooruit en dan krijgen we weer wat cadeau. Cadeau, cadeau, cadeau. Hij zorgt goed voor ons. En Hij stuurt ons naar waar we mogen gaan. En dan gaan we verder. *(terwijl ze me glimlachend aankijkt:)* Die vrouwen hebben altijd wat te schrijven!”

Tijdens de muziektherapie, ontmoetingsgroepen en belevingsconcerten zingen, spelen en luisteren we naar vele soorten muziek die allemaal andere herinneringen oproepen..

“Wat we achter hebben gelaten? Dat is niet mis! Wat een herinneringen. Ik hoop dat de muziek wat losmaakt.”

“Als je samen zingt heb je heel veel verschillende tonen.”

Als we naar het volkslied van Curaçao luisteren: “Het klinkt plechtig en als je het hoort ben je stil zoals met alle volksliederen. Na tien uur als de radio sluit door de week, als degene die het programma sluit, spelen ze dit lied op Curaçao.” *Mag ik nog een vraag stellen?* “Ja, je mag vragen stellen tot ik moe

wordt.” *Wordt dit op alle eilanden afgespeeld?* “Goede vraag. Ja, je hoorde ze over alle eilanden. Stel je voor je woont op Aruba dan luister je naar nieuws van Curaçao dus dan weten ze waar je bent. En als de ochtend de radio begint om 5 uur spelen ze het ook. In het weekend en op feestdagen sluiten ze om 12 uur. Zeggen ze: ‘Bon dia Cursau’ en gaan ze verder. Ze moeten de naam van de plaats eerst noemen. Van de oorlog. Triestig op Curaçao je was klein. Je luisterde naar muziek en je was stil. Je luisterde en je herinnert. Je moet respect hebben en luisteren.”

Luisterend naar fadomuziek: “Dat is voor mij een uitvaller.”

Na het lied ‘Schipper mag ik overvaren, moet ik dan ‘n cent betalen: “Nou dacht het niet he?!”

We zingen Fay kan tak mi no moy: “Dat lied versta ik niet. Oh, Surinaams. Mooi.”

Nadat we Nina bobo hebben gezongen: “Nina bobo dat is mijn zusje. De jongste. Nina bobo: kindje gaat slapen.”

Mijn wiegie was een stijfselkissie roept het volgende op: “Mijn wiegje stond niet in de Jordaan maar kwam wel van een erfenis vandaan, van de Lelylaan.”

Na La Dona E Mobile: “Ik ben opgegroeid met opera muziek. Mijn opoe zong zo prachtig maar tja die was oud hé. Ik luisterde er zo graag naar. Ook thuis.”

“Zong je fout? Maar het klonk toch nog mooi.”

“Ik ben eerlijk. Ik hoor je niet.”

Storm, de therapiehond, levert altijd leuke gesprekken op.

Vind u het leuk die hond? Dhr. K. met een grote glimlach: “Om op te eten?”
Iedereen lacht. Vind u hem lief?

Mw. R. grijnst: “Ja, maar hij is niet van mij. Ja, je bent wel een liefje!”

Mw. S. kijkt naar Storm terwijl ze hem een brokje geeft: “Je bent Storm niet, maar een vreetwolf, een hebberd!”

Dhr. H. kijkt naar Storm en zegt bedachtzaam: “Ik heb een keer een storm meegemaakt. Ik kom uit een dorp, Vinkeveen. Daar zie je de wind op het water en het riet heen en weer gaan. Golfjes en zo en schuim. Als je aan het zeilen bent met wind moet je oppassen.

Dhr. L. geeft Storm een brokje, die hem naar binnen schrokt. Dhr. lacht: “Het is zo op! Twee keer kauwen en het is op!”

Mw. A. kijkt vertedert naar Storm: “Honden zijn lief! Het hangt eraf hoe je ermee omgaat. Ze groeten elkaar met hun kop. Honden zijn lief voor de mensen. Bazinnen: mensen die het meest met hen omgaan.”

En terwijl mw. S haar gehoorapparaten in wilt doen, wil Storm eraan ruiken.

Mw. S. doet hem bij zijn oor: “Nee Storm, dat is niet om te eten, maar om te horen! Zo!”

Een uitzendkracht vraagt aan mw. G. of Sylvia (vrijwilligster) de dochter van mw. G. is.

Mw. G proest het uit: “Qua afstand en qua grootte had het gekund.”

Over de aspergesoep: “De soep is zo schoon en lieflijk”

Mw. Z. ziet Sylvia de uitspraken opschrijven: “Het is je eigen gedoe en dat blijft bij je”

“Ik wilde altijd het grootste stuk. Ik wachtte altijd af. Ik kom uit een gezin van 13.”

“Ik ben blij met je leven.”

“Verliefd op ander? Nooit iets mee gedaan. Ik heb het zijn beloop gelaten. Duurt jaren.”

“Mevrouw hebt u verbinding met haar?”

“Verliefd? Nee, valt wel mee.”

“Zuster wat moet ik nou ik ben zo zenuwachtig.”

“Tweede stem zingen? Als je het op de tafel legt dan vind ik het wel en vind ik het goed. Niet iedereen maar ik wel.”

“Sneeuw? Ja nu nog. Mooi maar houden van? Nee dat niet. Bang dat het glad wordt. Jongelui vinden het natuurlijk leuk. Ik vind her niet leuk. Als ik uitglij dan kan er iets gebeuren.”

Aan de ontbijttafel is veel te luisteren, te lachten en te leren.

Mevrouw W.: “Het gaat goed. Alles op z’n plek. Dan moeten we hulp schakelen. Die oortjes zijn gebleven. “

Mevrouw L. *(over haar zussen):* “Wij zijn oud, we lijken allemaal op elkaar. Allemaal meisjes, dat zijn wij. Acht stuks. En allemaal nog levend. Dat is een pluspunt.”

(Dan belt haar zuster en praat mevrouw L. met haar zuster via de telefoon:) Ik heb het hier helemaal naar mijn zin, hoor meissie. Mazzel en broche voor de hele misjpoke.”

Mevrouw K.: “Ik werkte thuis voor een atelier. Lampekapjes gemaakt. Zo hebben we ons helemaal opgebouwd. *(over haar ene dochter, met wie ze tot haar verdriet geen contact meer heeft:)* Zo komt ze voor de deur, pak ik haar toch weer aan.”

Mevrouw L.: “Je bent nog in staat om te leven. En je hersens werken nog. Dan ben je nog een lotje uit de loterij. Je moet kijken naar wat je hebt. Dan ben ik toch een rijkdom. Als je ziet hoe de mensen er tussenuit vallen....

(over haar werk) Voor drie harde guldens. Een groot huis. Traplopers eraf, afschuiëren, en weer leggen. De trap met smalle treden. Acht uur ’s morgens. De was, ja, ook. Alles werk moet je doen. Veertien jaar. Dat had je wel, dat je bij de mensen terecht kwam, dat je in de watten werd gelegd. Ze keken hoe je werkte – en je deed het goed.”

Meneer B.: “Ik was bij Coppename Marowijne. Ik was de baas en de commandant. Ik had twee jasjes. Ik draag de bruine aan mijn linkerhand en de witte aan mijn rechterhand. *(over de mensen over wie hij de baas is)* De mensen zijn mooi en de mensen zijn knap. Heel, heel, heel knap. Ik hoefde niet te zeggen. Een goeie baas, ja, ze houden van me. Ze zeggen: ‘Meneer B., je hoeft niet vandaag te gaan, ik ga het doen.’ Weet je, als een mens heeft om te leren. Als lang als je gaat leren: je leert het goed. Twee weken was ik daar. Ik was thuis met mijn vrouw en mijn kinderen. Heel vrij. Ik ga daar, niet om te werken. Ik ga kijken wat ze doen. Die dominee is bij mij gekomen. Hij zegt: ‘Meneer B.,

u hebt goeie mannen daar, ze weten wat ze doen!’ Zes maanden! Ik kan niet vergeten!”

Mevrouw L.: “Vroeger kon je niet anders. Hard werken. Je leert met alles omgaan.”

Mevrouw H. *komt aan tafel zitten, in de andere huiskamer was het wel érg druk:* “De drukte is een beetje vol. Weet u: ik ben bekend hier. Niet onbekend. Al je bezigheden heb je in de stad. Alles. U weet dat ik hier en daar en overal ben.”

Als Paula ’s middags mevrouw T. ophaal voor de muziek, bewonder ze haar vrolijke roze sloffen.

Mevrouw T., lachend: “Dan weet ik tenminste waar mijn sokken zitten!”

“Als je zoals ik zo oud bent en je kijkt naar je jeugd, dat is ongelofelijk – dat is niet te vergelijken. Want je bent een kind uit de jeugd. Dat *is* nogal wat. Ik heb gewerkt, ik heb opgepast, ik heb gewandeld. Ik ging ’s avonds om 10 uur pas naar bed. Want moeder had werkhuizen. Dat was ook niet makkelijk. Als je zo om je heen kijkt – en met andere mensen te maken krijgt, dat is ook een pluspunt. Iedereen heeft weer wat anders – en daar leer je ook weer van. Je leert alles te accepteren.”

De heer K *zit op zijn praatstoel. Hij vertelt over de muziek die hij speelde. En met wie.*

“Trompet. En Clinton saxofoon. En een klarinet erbij. Francis. Ja, we speelden goed samen. Danny Boy. I was dancing in de night.

Een gegroeide groep. Danny Goodman. Les. Elke vrijdag. Trompet – heb ik gekocht. Danny Goodman is a very good man. Vaak spelen. Kerk: elke zondag. De kinderen. Vijftien kinderen. Zingen. Waar die toon.....dat vergeet je niet. Trompet. Twee. Herman Smit was de blazer op de trompet. Trombone. Jaja. De trombone is leuk, man. Dan speelden we de muziek in Nickerie. In de danszaal. De danszaal was Koert-gebouw. Een grote zaal, heel groot. Drieduizend vierendertig mensen. Veel, man! De zaal is full. Weet je wat ze dragen? Koto jakkie. Iedereen dansen. Wals. One, two, three. Hij zingt eerst, dan staat hij te spelen after. Eerst zingen, dan spelen.

De danszaal is heel vol. Heel veel! Dansen en zingen.

Waren ook in Paradijs. Een grote danszaal.

Als je de klarinet hoort, dat is leuk, man! Alle mensen houden van de klarinet.

Die ouwe liedje, ‘O, my pappa’, dat is een mooie liedje. Heb je ooit Billy Extine

(?) gehoord. Hij zingt bariton, Engelse liedjes, Franse liedjes, Duitse liedjes. Duitse liedjes zijn heel mooi. Barry Goldman. Drums. Ja zuster, hartelijk bedankt voor alles!”

Het leven van onze bewoners met dementie is net een schatkamer. Je vindt er donkere hoekjes, kleerscheuren, gebrek en hartzeer. Maar ook een rijkdom aan verhalen, een grote schat aan wijsheid. In de levensverhalen van bewoners liggen juweeltjes verstopt: kostbare herinneringen, ontroerende gezegdes, diepe levenskennis. Vaak in hun eigen, wondermooie poëtische taal uitgesproken: het Dementees!

*Irene Kruijssen, muziektherapie
Eline Hoorweg, geestelijke verzorging
Paula Irik, Sylvia van Rijn, vrijwilligers
Eben Haëzer, Berkenstede, de Diem, de Buitenhof,
Anton de Komplein, Kraaipan, de Gooijer,
Cordaan*

